

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w związku z wnioskiem W. A.

o wyłączenie od orzekania w sprawie I Ns (...) sędziego Sądu Rejonowego w K.
B. K.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 maja 2020 r. postanawia

pozostawić wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

W sprawie I Ns (...) toczącej się przed Sądem Rejonowym w K.,
na rozprawie do protokołu, wnioskodawca W. A. złożył wniosek o wyłączenie
sędziego B. K. „z powodu mianowania przez KRS, w której składzie jest sędzia N.”.
Dodał ponadto, że sędzia została powołana przez Prezydenta Andrzeja Dudę.

Sędzia B. K., w oświadczeniu z dnia 20 lutego 2020 r. wskazała, że nie są jej
znane okoliczności tego rodzaju, które mogłyby wywoływać uzasadnioną
wątpliwość co do jej bezstronności w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego skierowany do rozpoznania Sądu
Najwyższego na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie
Najwyższym (Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN) w zw. z art. 10 ust. 2
ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów
powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. 2020, poz. 190, dalej: ustawa nowelizująca), jako obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, podlega załatwieniu w sposób określony w art. 26 § 3 u.SN poprzez pozostawienie go bez rozpoznania.

W dniu 14 lutego 2020 r. weszła w życie ustawa nowelizująca. Na podstawie art. 2 pkt 4 ustawy nowelizującej zmieniono dotychczasową treść art. 26 u.SN modyfikując zakres właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W myśl dodanego w ten sposób art. 26 § 2 u.SN do właściwości tej Izby należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Ustawodawca powierzył Sądowi Najwyższemu rozpoznawanie określonej kategorii wniosków lub oświadczeń formułowanych w toku spraw rozpatrywanych przez sądy, a jednocześnie ograniczył zakres kognicji Sądu do takich, które zawierają pewien rodzaj zarzutów, tj. zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego.

Chodzi tu o wykazanie istnienia takiej przeszkody odnoszącej się do sprawowanego urzędu, która wyłączałaby możliwość zachowania przez sędziego standardu orzekania w sposób niezawisły. Istotne jest przy tym, aby tak ujmowany zarzut nie obejmował ustalenia lub oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Taki wniosek bowiem, jako wykraczający poza zakres kognicji Sądu Najwyższego i sprzeczny z art. 29 § 3 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania na podstawie art. 26 § 3 u.SN.

Przywołany art. 26 § 3 u.SN wyznacza tym samym granicę, w jakiej Sąd Najwyższy bada zarzuty, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN. Zarzuty te nie mogą dotyczyć oceny tego, czy dana osoba jest sędzią, a więc polegać na rozstrzygnięciu w przedmiocie przysługiwania osobie objętej wnioskiem statusu sędziowskiego. Ograniczenie to stanowi konsekwencję przewidzianej na poziomie konstytucyjnym procedury powoływania sędziów przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (art. 179 Konstytucji RP) i wiąże się z rozstrzygnięciem przez ustawodawcę, że akt powołania stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego

stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który - jako taki - nie może być przedmiotem kontroli sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2019 r., I NOZP 2/19). O ile zatem istnieje sądowa kontrola uchwał Krajowej Rady Sądownictwa obejmujących rozstrzygnięcie w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, realizowana przez Sąd Najwyższy (art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. 2019, poz. 84 ze zm.), o tyle kontrola ta jest niedopuszczalna w odniesieniu do samego aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP. Wyraźnie stwierdza to, korespondujący z art. 26 § 3 u.SN, art. 29 § 3 tejże ustawy. Jednocześnie, te rozwiązania legislacyjne nie kreują nowych unormowań w obrębie polskiego systemu prawnego. Z naciskiem podkreślić bowiem należy, że w systemie prawa brak jest takiej normy prawnej, która upoważniałaby jednych sędziów do rozstrzygania o posiadaniu statusu sędziowskiego przez innych sędziów. Nie można tego rodzaju normy wywodzić z ogólnej kompetencji władzy sądowniczej do sprawowania wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP) ponieważ odnosi się ona nie tyle do sposobu realizowania tej funkcji, co raczej zmuszałaby do dokonywania - w ramach tego samego segmentu władzy - oceny przyznania kompetencji do jej wykonywania.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, orzekł, że będąca podstawą wniosku uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), zgodnie z którą sądy powszechne, wojskowe i Sąd Najwyższy mogą kontrolować i ograniczać prawo sędziego do orzekania wyłącznie w oparciu o fakt powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek KRS, której członkowie będący sędziami zostali wybrani przez Sejm, a nie przez gremia sędziowskie, jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, Nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.).

Również z postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20 wynika, że Sąd Najwyższy - także w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego - nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której mowa w art. 83 § 1 u.SN a dokonywanie zmiany w tym zakresie należy do wyłącznej kompetencji ustawodawcy. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego, który nie ma kompetencji do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jego uprawnień w tym dokonywania wiążącej wykładni przepisów prowadzącej do określenia warunków skuteczności wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tej kompetencji.

Także Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r. (I NOZP 3/19, niepubl.), podkreślił, że „badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego Prezydenta RP powołania sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską przez Prezydenta RP - odrębnego od stosunku służbowego - nie jest dopuszczalne w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym (...). Nie jest w szczególności dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze sądowej (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09).”

Z podanych względów, badanie przez Sąd Najwyższy zarzutów, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN, może odnosić się jedynie do okoliczności, w jakich sędzia realizuje powierzone mu funkcje urzędowe. W tym zakresie chodzi o stwierdzenie, czy realizowanie sędziowskiego votum spełnia konstytucyjne kryterium niezawisłości, a zatem czy podejmowanie przez sędziego zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości odpowiada podstawowym wymaganiom odnoszącym się do wykonywania władzy sądowniczej w myśl art. 178 ust. 1 Konstytucji RP. Tak ujęty przedmiot kontroli dokonywanej na podstawie art. 26 § 2 u.SN wskazuje jednocześnie, że właściwość Sądu Najwyższego rozciąga się w tym wypadku

na sprawy uregulowane w Konstytucji RP mające tym samym charakter publiczny. Ocena dotycząca niezawisłości sędziego odnosi się bowiem do cechy, która ma go charakteryzować z uwagi na konstytucyjnie określony status ustrojowy. Tym samym wykracza ona poza okoliczności konkretnej sprawy i badanie relacji, w jakiej dany sędzia pozostaje względem stron konkretnego stosunku prawnoprocesowego, czego dotyczy art. 49 k.p.c.

Wniosek o wyłączenie sędziego od orzekania, formułowany na podstawie wątpliwości co do jego niezawisłości wynikających z samej procedury powołania, musiałby prowadzić do stwierdzenia nieusuwalnej, wewnętrznej sprzeczności postanowień Konstytucji RP, skoro powołanie na jej podstawie sędziego miałoby czynić go niezdolnym do wykonywania władzy sądowniczej w konstytucyjnie przewidziany sposób. Również z tego względu, rozpoznawanie takiego wniosku jest niedopuszczalne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 3 u.SN, pozostawił wniosek bez rozpoznania.